

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์

วิเคราะห์ศักยภาพการพึ่งตนเอง ในชุมชนชนบท

ชื่อผู้เขียน

นายถวิล กัลชาญพิเศษ

ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต

สาขาวิชาการศึกษาอนุระบบ

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ :

รองศาสตราจารย์ ดร.ชูเกียรติ ลีสุวรรณดี ประธานกรรมการ
 ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุรักษ์ ปัญญาวัฒน์ กรรมการ
 รองศาสตราจารย์ ดร.เจ็ดหล้า สุแทนวิภาต กรรมการ

บทคัดย่อ

การศึกษาคั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ศักยภาพในการพึ่งตนเอง กระบวนการที่ส่งเสริม และศึกษาถึงปัจจัยหรือเงื่อนไขที่มีผลกระทบต่อกระบวนการที่ส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ โดยที่ชุมชนดังกล่าวเป็นชุมชนแออัดมาตัวอย่างประจำปี 2536

ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการศึกษาโดยการเข้าพบปะผู้นำชุมชน หัวหน้าเขตการปกครองที่ชุมชนแบ่งเขตดูแล และประชาชนที่เกี่ยวข้องในด้านต่าง ๆ ที่ประกอบไปด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชนในพื้นที่ของชุมชน ตลอดจนได้รับความช่วยเหลือด้านรายละเอียดอื่นที่เป็นประโยชน์จากเกษตรตำบล และพัฒนากรตำบล ส่วนวิธีการรวบรวมข้อมูลนั้นผู้ศึกษาใช้วิธีการสอบถามสัมภาษณ์ เข้าร่วมสังเกตการณ์ในช่วงเวลาต่าง ๆ รวมระยะเวลาในการรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้น 3 เดือน

ผลการศึกษาคั้งนี้พบว่า ศักยภาพในการพึ่งตนเองของชุมชนเกิดขึ้นโดยอาศัยศักยภาพของปัจเจกชนมารวบรวมกันเป็นศักยภาพของชุมชน ภายใต้การนำของผู้เ้าท้องถิ่น

วิธีการที่ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการพึ่งตนเองสูง คือ ชุมชนให้ความสำคัญกับการรวมกลุ่ม โดยอาศัยพื้นฐานด้านอาชีพเสริมเป็นหลักในการรวบรวม ในด้านของกระบวนการการพึ่งตนเองนั้น จากการศึกษาครั้งนี้สรุปได้ว่า 1) การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนที่มีอยู่ค่อนข้างจำกัดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวคือ ชุมชนนำนโยบายของราชการเป็นแนวทางในการปฏิบัติ ร่วมกับความสำเร็จของชุมชนด้านผลเสียของการทำลายทรัพยากรได้อย่างกลมกลืน 2) การปรับตัวของชุมชน ชุมชนนำนโยบายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมาประยุกต์ใช้ร่วมกับภูมิปัญญาความคิดเห็นของชุมชนได้อย่างสมเหตุสมผล คณะกรรมการหมู่บ้านตามกฎหมายกำหนดยังคงมีอยู่และดำเนินงานด้วยดี ชุมชนมีการแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 กลุ่ม โดยอาศัยหลักประชาธิปไตยและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่มเป็นหลัก 3) การให้การศึกษาของชุมชนประชาชนในชุมชนมีความกระตือรือร้นและให้การศึกษาแก่เยาวชนมากขึ้น เพราะอิทธิพลของชุมชนใกล้เคียง ชุมชนเห็นความเจริญด้านการศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่เพิ่มมากขึ้น ผู้ที่มีการศึกษาสูงสามารถไปประกอบอาชีพที่ถนัด แต่ชุมชนมิได้ละเว้นการศึกษาโดยกระบวนการทางสังคม ที่อาศัยพื้นฐานครอบครัว อาศัยระบบเครือข่ายในสังคม อาทิ วัด เป็นแหล่งให้การศึกษาอบรมกลุ่มเมลาจิตใจ ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการศึกษาดังกล่าวนั้นมีคุณค่าแก่สังคมสูง โดยไม่เคยปรากฏว่ามีอาชญากรรมใด ๆ ในชุมชนเลย ในห้วงเวลาที่ผ่านมา 4) การช่วยเหลือหรือการพึ่งตนเอง พื้นฐานแท้จริงเกิดจากการรวมกลุ่มอาชีพเพราะสามารถพึ่งตนเองทางด้านเศรษฐกิจได้ แต่ก็มีได้ประสบความสำเร็จทุกกลุ่มอาชีพโดยเฉพาะกลุ่มที่ขาดความร่วมมือในการนำผลประโยชน์ของกลุ่ม มาขยู่ฐานะกลุ่มให้ดำเนินกิจกรรมได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้กลุ่มต้องสลายไปร่วมกับกลุ่มที่มีศักยภาพดีกว่า และ 5) การต่อรองกับชุมชนภายนอกหรือกลุ่มเศรษฐกิจภายนอกชุมชน แต่ก่อนมักปรากฏว่าชุมชนไม่ได้รับความเป็นธรรมด้านการขายผลผลิตของชุมชน อย่างไรก็ตามการรวมกลุ่มเพื่อต่อรองของชุมชนยังมีข้อด้อยอยู่บ้าง โดยเฉพาะการไม่สร้างเครือข่ายในสังคมร่วมกับชุมชนใกล้เคียง เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับสังคมให้มากยิ่งขึ้น

สำหรับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการพึ่งตนเองของชุมชนนั้น พบว่า วัฒนธรรมของชุมชนในด้านความสัมพันธ์ในชุมชนหรือการรักษาวัฒนธรรมความเชื่อพื้นฐานมิได้เปลี่ยนแปลงไป เพียงแต่วัฒนธรรมด้านการผลิตหันไปมุ่งเน้นการผลิตเพื่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น โดยสังเกตได้จาก ในระยะหลังรายได้ของประชาชนในชุมชนจะเพิ่มขึ้นและสามารถสร้างฐานะให้แก่ครอบครัวได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนปัจจัยอื่น ๆ อาทิ สภาพแวดล้อมของชุมชนด้านนโยบายของรัฐ ชุมชนสามารถปฏิบัติตามข้อเสนอแนะได้ทุกประการ และการปฏิบัติในส่วนของชุมชนภายใต้นโยบายรัฐ ถูกนำไปสับเปลี่ยนให้กระบวนการส่งเสริมการพึ่งตนเองของชุมชนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามความสามารถพัฒนาชุมชนให้สามารถพึ่งตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพของชุมชนขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้นำท้องถิ่น โดยการชักนำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน และพัฒนาด้วยความสำนึกรับผิดชอบของตนเองมิได้เกิดขึ้นจากการบังคับให้ปฏิบัติ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

Thesis Title Analysis of Self-Reliance Capability in
Rural Communities

Author Mr. Tawin Kulchanpises

M.Ed. Nonformal Education

Examining Committee

Assoc.Prof. Dr.Chukiat Leesuan Chairman

Assist.Prof. Dr.Anurak Panyanuwat Member

Assoc.Prof. Dr.Cherdla Soontornvipart Member

Abstract

The objectives of this study were, firstly, to assess the self-reliant potentiality and process for promoting self-management of a community in the past and current periods of time, and secondly, to find out the conditions affecting such process. A village in Sarapi district of Chiangmai Province was selected as a site of this qualitative research.

The researcher went to visit the leader of this community, the government officer-in-charge, and the people who were living there such as the village committee members, the intellectual people and ordinary citizens. Useful information was obtained from Tumbon's Agricultural officers and development

officers. The method of information collection was through interviewing the people who were involved in the community development process, and through a three month participant observation.

The researcher found that the efficiency of self-management program, which was based on the individual's efficiency, was led by the community leader. The effective process of self-management program was significantly correlated with the supplementary vocational promotion of the group process of the individuals, highly recognized by the community. The main results of this study were as follows :

1. Conservation of the natural resources, which were limited within the community, was quite effective. The government's policy was brought into effect and integrated with the community belief system harmoniously.

2. The community self adjustment was conducted by the community members in line with the power decentralization of the government, applying with local wisdom and intellectual rationally. Additionally, the village communities legally established was found functioning. However, the villagers also informally divided their community into 12 sub-communities for the self-governing and development purposes.

3. The community highly accepted the importance of education provided for young people, because they could see the development of education effectively from their neighbouring villages and educational progress in Chiangmai. The highly

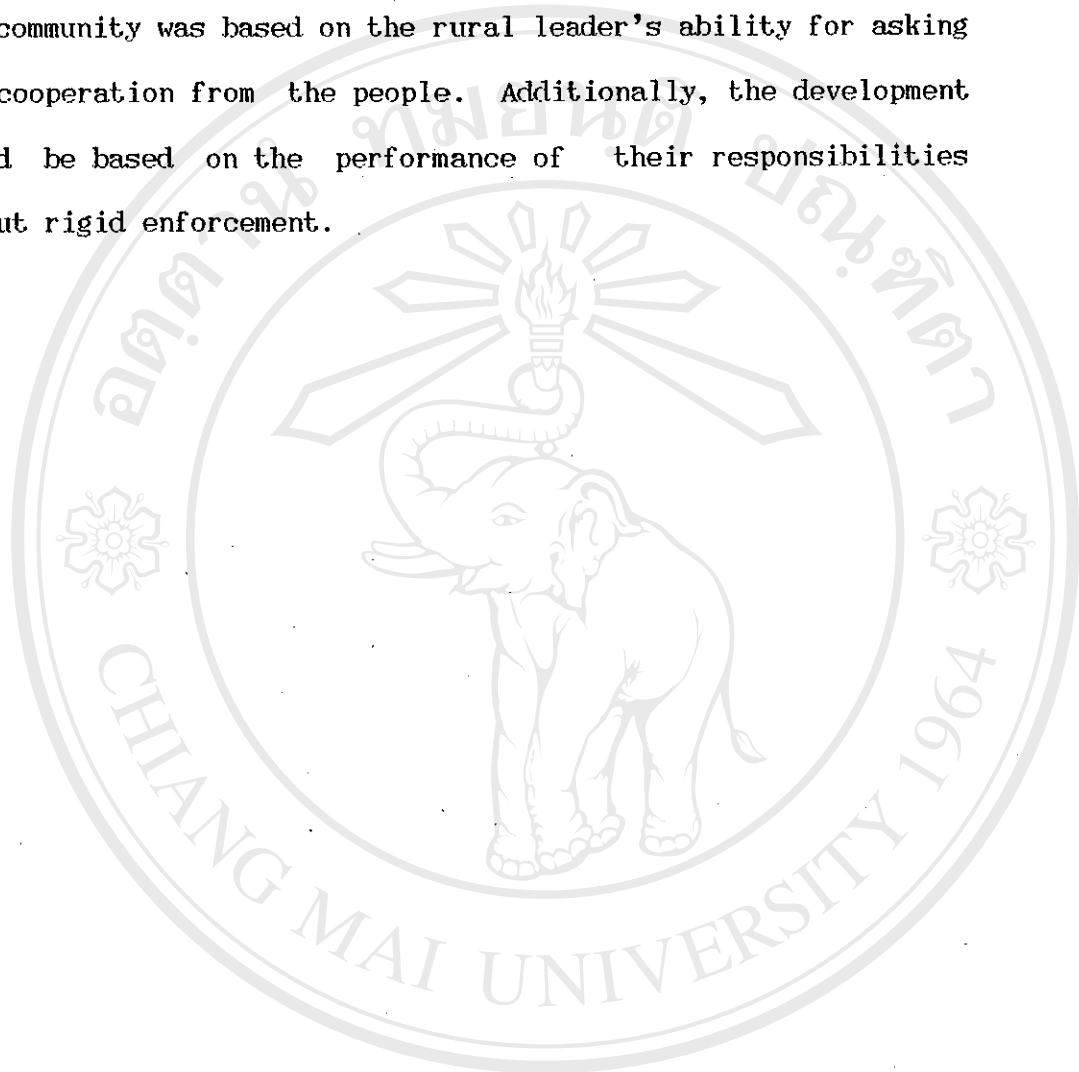
educated people showed that they could choose their jobs based on their abilities. However, socialization was still functioned within the community based on the family relationships, social networks such as the temple for educating its community members. As a consequence, such morality development caused no crime existed within the community up to now.

4. Self-reliance based on the community could survive by themselves because the members could earn their living through various vocational groups' participations. However, some vocational groups of which most members neglected involving in their groups' activities failed to exist individually, but were amalgamated with other groups with tighter potentiality in self-reliance.

5. The bargaining power of the community with other communities and outside economic groups, was found much developed and more strengthening than the previous injustice-marketing situations. However, some weaknesses in the bargaining power of the community were also found relating to neglecting the development of social networks with its neighboring community.

This study also found that the factors affecting the community self-reliance was in the economic dimension. The community belief was not much changed but was turned to focus on the productive side. At the later stage, income of the people was increased and supportive to the families. Other related factors were such as the community environments responding to the

government policy. Some of the community's experiences adapted by the government to promote the self-management system of the community. However, the success of the self-management program for this community was based on the rural leader's ability for asking the cooperation from the people. Additionally, the development should be based on the performance of their responsibilities without rigid enforcement.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved